

Spaudos puslapiuose

Apie DP įstatymą

Bėveik visa Amerikos spauda sveikina senato priimtus DP imigracijos įstatymo pakeitimus ir tikisi, kad jie netrukus įgaus įstatyminės galios. Kai kuriuos būdingus komentarus čia perduodame:

„Christian Science Monitor“:

Senatui liberalizavus DP išleidimo įstatymo nuostatus, Amerika pagaliau išpildė savo moralinę pareigą. Tenka tikėtis, jog abiejų sudaryta komisija greitai pašalins visus skirtumus tarp šito projekto ir pereinamais metais atstovų rūmų priimtojo, kad tuo būdu nauja ir teisingesnė sistema tuojau įsigaliotų.

„Hartford (Connecticut) Courant“:

Iš egoistinio taško žiūrint, išleidimas 350.000 asmenų į mūsų kraštą gali būti su tiktais su mišriais jausmais. Jų imigracija padidins mūsų dabartinius rūpesčius. Ji tarp kitko pablogins būklę butų rinkoje ir pasunkins nedarbo problemą. Tačiau visi tie faktoriai nėra ilgalaikiai. Tiesa, ne visi DP bus lygūs Einšteinui, tačiau jų dauguma dirbs produktivų darbą. Jie yra reikalingi „namų“, kuriuose galėtų atsipeikėti nuo patirto siaubo ir įgyti naujų viltų. DP įstatymo liberalizavimas atitinka geriausiom mūsų „tirpimo katilo“ tradicijoms ir jam suteiks naujo kraujo. Įstatymo priėmimas įrodo pasauliui, kad mes stengiamės įgyvendinti mūsų idealus.

„Philadelphia Inquirer“:

Mūsų kraštui atėjo laikas perimti atsakomybę už šią pabėgėlių grupę. Tačiau tie 600.000 asmenų, kurie gyvena Vakarų Europos stovyklose, tėra tik maža dalis visų 60 ar 80 milijonų pabėgėlių, išblaškytų po visą pasaulį. Jų skaičių toli aplenkia ir 12 milijonų, išstėmų iš rytų Vokietijos, už kurių skaudų likimą mes taip pat esame moralškai atsakingi... Šiandien būtina reikia sudaryti nepriklausomą programą, kaip padėti tiems išstremtiesiems.

„New York Herald Tribune“:

Nuosirdi padėka priklauso tiems abiejų partijų senatoriams, kurie du metus kovoję dėl to projekto. Jų pasiekta pergalė yra amerikiečių teisingumo, humaniškumo ir valstybingumo triumfas. Tają pergalę mes sutikome su giliu pasitenkinimu.

Emigracijos organizacija?

Zeneva (UP). ILO (tarptautinės darbo organizacijos) sušauktoje konferencijoje darbo įjėgom paskirstyti Australijos delegatas Noelis Lamidey pasiūlė sudaryti tarptautinę emigracijos organizaciją. Ji turėtų pradėti veikti IRO sustabdžius savo veiklą. Naujos organizacijos uždavinys būtų padėti įvairių emigrantų ieškančių kraštų komisijoms sutelkti norinčius emigruoti, rūpintis jų transportu išlaikyti pereinamąsias stovyklas ir pan.

* Italijos krikščionių demokratų ir socialistų profesinės sąjungos sudarė bendrą Italijos profesinių sąjungų federaciją. Ji turės apie 1.600.000 narių. Komunistų vadovaujama visuotinė Italijos prof. sąj. konfederacija turi apie 5 milijonus narių.

Ketveri kovos metai (7)

Prasideda bado blokada

1948 m. birželio 24 d. yra viena iš tamsiausių civilizacijos istorijos datų. Si data asmeniniame Stalino kalendoriuje turėjo būti apibrėžta raudonų pietukų; galbūt tai buvo ir iš tikrųjų padaryta. Nes šią dieną Berlyne pradėtos blokados beatodairiškumas turėjo nerimą Kremliui antspauda.

Sovietai bandė nė kiek nemažiau, kaip visą didmiesį pasmerkti mirti todėl, kad jie patys galėtų įsigyti politinę persvarą. Eile beatodairiškų susisiekimo varžymų, komunistų keliamomis politinėmis riaušėmis ir sovietinės zonos komendantu Sokolovskio potvarkiais pirmą kartą blokada buvo siekiama palaužti vokiečių dvysia. Tačiau sovietai persikombinavo.

Dalinė blokada buvo pradėta jau trimis mėnesiais anksčiau, tačiau joje dar nebuvo to brutalumo, kuris atvirai pasireiškė tą birželio rytą. Berlynas atsėdūrė apsupimo būklėje, ir vokiečiai teisingai tokias priemonės pavadino „bado blokada“.

Gana greitai tempu sovietai sustabdė visą susisiekimą plentais ir geležinkeliais, vėliau tuos drastiškus varžymus pritaikydami ir laivų susisiekimui kanalais. Klek vienas traukinys ar automobilis, norėjęs patekti arba išvykti iš miesto, buvo sovietinių sargybų sulaukomas. Visi indėliai miesto banke, kuris buvo įsikūręs sovietiniame sektoriuje, tačiau aptarnavo visą miestą, buvo konfiskuoti ir užblokuoti. Per vieną naktį didmiestis virto nuo viso pasaulio atkirsta sala.

Zinia apie blokadą žaibo greičium apskriejo visą miestą. Kaip visada, aš ir tą ketvirtadienio rytą išvažiavau į staigon Gelfer gatve. Dar ir dabar atsimenu gatvės sutiktų vokiečių veidus, kurie išplėtę susirūpinimo pilnas akis stebėjo mano mašiną. Tie, kurie šios piktos žinios neišgirdo iš pirmųjų šaltinių, apie blokadą patyrė iš sovietinio radijo, kuris kas valandą kartojė, ką Maskva padarė ir ko ji laukianti iš Vakarų valstybių: kad jie skubiai pasitrauktų iš Berlyno.

Apie padėtį Berlyne sovietinis radijas skleidė įvairias paniką keliančias žinias.

Jungtinės tautos

Riebalai pasaulio ašiai

JT generalinis sekretorius Trygve Lie išvyko į Europą. Trumpam laikui į visas sostines. Jis viesės ir Maskvoje.

„Aš įvesiu JT vežimą vėl į vežes“ — pareiškė jis reporteriams. Jis nori pasiūlyti savo paslaugas šalio karo likvidavimui. Ir JT vežimas buvo kliudytas sovietų naikintuvams šaudant į amerikiečių laivyno mokamąjį lėktuvą.

Lace Successe šiandien atvirai kalbama apie Jungtinių Tautų bankrotą. Vakarų delegatai, kurie savo laiku važinėjo į Zenevos Tautų Sąjungos posėdžius, prisimena, kad toji organizacija kaip tik tada nustojo visos savo reikšmės, kai persikėlė į puikius specialiai jai pastatytus rūmus Parc de l'Arjana. Ir dabar New Yorke JT babiloniškas dangoraižis jau baigiamas statyti ant Rockefellerio paaukto sklypo.

Prie viešo skilimo prieita tada, kada Jakobas Malikas Kremliams įsakymu pareiškė nesėdėsias prie vieno stalo su Formozos kiniečiais. Tik kai į posėdžių salę vėl įžengs Maocetungo mandarinai, tada ir jis bendradarbiausias.

Todėl dabar JT Saugumo Taryba neturi daugumos. Vienuolika valstybių sėdi toje taryboje. Penkios jų pripažino Maocetungo režimą: Tarybų Sąjunga, Anglija, Indija, Jugoslavija ir Norvegija. Sešios valstybės Mao nepripažino: JAV, Ekvadoras, Kuba, Prancūzija, Egiptas ir Formozos kiniečiai. Bet kokiam sprendimui reikalingi bent 7 balsai.

Erneastas Bevinas bandė užmegsti drauginę ryšius su Maocetungu, bet pasirodė, kad tai nėra labai lengva. Komunistas Mao ištikimai sekta to Kinijos imperatoriaus pavyzdį, kuris jau prieš 125 m. išniekino Anglijos ambasadorių. Taryk, anot amerikinio TIME, buvo taip. 1816 m. kiniečiai norėjo britų Rytų Indijos prekybos bendrovę išstumti iš savo teritorijos, iš Kantono, kur ji buvo susisukusi sau gužta. Bendrovė prašė vyriausybės užmegsti draugiškus santykius su Pekino vyriausybe, kad tuo apsaugojus jos interesus. Vyriausybė į Kiniją pasiuntė lordą William Amherstą. Britai tikėjosi, kad vien tik ambasadoriaus paskyrimas puikiai nuteiks kiniečius. Bet kur taut!

Jį pasitikti atsiųsti mandarinai reikalavo, kad Amherstas pagerbtų jų valdovą „kotau“ — tai reiškia, kad jis 9 kartus kristų ant kelių prieš Kinijos imperatorių ir galva palietų dulkes prie jo kojų. Amherstas tokį siūlymą palaikė įžeidimu. Tačiau kiniečiai buvo užsispyrę, o prekybiniai interesai reikalavo gerų santykių. Amherstas siūlė kompromisą. Jis atsisakė tik ant vieno kelio. Pasiūlymas buvo atmettas. Taip pat ir pasiryžimas padūgiuoti imperatorių ranką. Toks žestas kieniečiams atrodė nepakenkamai apatitėtiškias. Po to kiniečiai pasiūlė, kad Amherstas padarytų „kotau“ prieš drakono paveikslą. Anglas ir tai atsakė, kad jis taip padarys, tačiau reikalavo, kad šalia drakono paveikslu būtų pastatytas ir Anglijos karaliaus atvaizdas, prieš kurį „kotau“ padarytų jam rangų lygus mandarinas. Kiniečiai nesutiko. Amherstas po to sutiko pulsti ant kelių prieš Kinijos imperatorių, jei jam bus duotos raštiškos garantijos, kad tą patį Londone padarys Kinijos

pausintinys prieš Anglijos karalių. Kiniečiai atsisakė. Pagaliau buvo sutarta, kad britų ambasadorius tris kartus ant vieno kelio atsisklauptų prieš Kinijos imperatorių ir tris kartus žemai nusilenks. Derybos truko visa mėnesį, Tiek laiko buvo keliauta iš Kantono į Pekingą.

Vos tik Amherstas atvyko į Pekingą imperatorius pareikalavo, kad jis tuoj pat atvyktų į karališkus rūmus. Amherstas atsisakė, aiškindamasis esąs nesveikas. Imperatorių pasiuntė savo gydytoja, kuris konstatavo, kad ambasadorius simuliuoja. Po to imperatorių įsakė ambasadoriui grįžti iš kur atvykęs. Ir kai grįžant atgai elgeta, sėdėjęs gatvės duikėse atsisojio ir nusilenkė svetimam ponui, palydovai privertė ambasadoriui grįžti ir dar kartą pravažiuoti pro elgeta, kuriam nebeiėjo atsisotiti. „Britų ambasadorius nėra vertas ir žemiausiu mūsų visuomenės klasių pagarbos“ — buvo paaiškinta. Po to kilo opiumo karas ir D. Britanija įsitvirtino Honkonge. Tame pačiame, kuris dabar liko vienintelė balta dėmė raudonojoje Kinijos jūroje.

*

Ir dabar, kai Bevinas pripažino Maocetungą, tas pastatė moderninio „kotau“ reikalavimus. Jis prieš priimdamas tą pripažinimą pastatė tris klausimus:

ar Anglija pripažins komunistinės Kinijos atstovus JT;

ar Anglija kinų komunistams išduos pabėgusius nacionalistus?

ar Anglija išstems iš Hongkongo politinius pabėgėlius?

Po 14 dienų Anglija sutiko balsuoti už Kinijos komunistų išleidimą į JT, jei už tai pasisakys JT Saugumo Tarybos dauguma. Anglija sutiko išduoti iš tam tikrų teritorijų ir kinų nacionalistus, tačiau nesutiko išduoti pa-

Šalioji taika

Įtakingas ir gerai informuotas Londoniškis THE TIMES viename straipsnyje svarsto „Šaliosios taikos“ tarp Rusijos ir Vakarų šansus. Šaltai, net sakytumėm, ciniška, jis apsvarsto pasaulio padalinimo į dvi dalis galimybes:

Beieškant visuotinio „susitaikinimo“ tarp Vakarų ir Rusijos galimybių, paprastai pradedama galvoti apie pasaulio padalinimą į interesų sferas. Mintis suteikti didžiojiems valstybėms specialias ekspansijos sritis yra toli gražu ne nauja. Jau 1493 m. popiežius Aleksandras VI bandė ją įgyvendinti, nutiesdamas „linea de reparto“ aplink visą pasaulį, išskyrus Europą, ir taip padalino mūsų planetą į portugaliką ir ispaniką pusę. Napoleonas ir caras Aleksandras I tą patį bandė padaryti 1907 m. susitikę net Nemuno. Ir paskutiniai dar mažiau sėkminga bandymą padarė Hitleris, Ribbentropas ir Molotovas, susirinę 1940 m. Berlynan. Hitleris teigė, kad jau pribrendęs laikas padalinti pasaulį tarp Vokietijos ir Rusijos. Rusija galinti neklusdoma augti Azijoje iki pat jūros. „Iki kokios jūros?“ — paklausė šaltai Molotovas, kas iš karto nepalikė jokios abejonės, jog jis daugiau domisi Balkanais, Bosforu ir

bėgėlių iš Hongkongo.

Tai buvo prieš tris mėnesius. Iki šio laiko Maocetungas neparodė, ar jis su tuo sutinka, ar nesutinka. Kaikąs aiškina, kad Stalinas iš viso nenori leisti Maocetungui palaikyti santykius su Vakarais.

Generalinis sekretorius Lie nutarė griežtiis iniciatyvos įstrigusiam JT vežimui išjudinti. Jis atsargiai pasiteiravo pas Jokubą Maliką, ar Stalinas jį priims. Tas kinietiška aiškė: „Tai galima būtų galbūt padaryti...“

Aplamai manoma, kad jeigu kas ir galėtų šiaip taip pora milimetrų pakelti JT orumą, tai tik Lie, kuris 1946 m. Vakarų-Rytų draugystės rudens atmosferoje buvo išrinktas JT generaliniu sekretoriumi.

Esa, jis tinkas tai misijai ir todėl, kad savo jaunystėje priklausęs kominternui ir tik vėliau pasidaręs socialdemokratu, taip pamėgusiu buržuazinio gyvenimo malonumus, kad dabar sveria virš 100 kg.

Jei Stalinas Lie priimtų Maskvoje ar kur Kaukaze, jis gal jam galėtų padaryti ir kai kurių konkrečių pasiūlymų, kuriuos Lie grįždamas galėtų nuvežti Londone susirinkusiems Achesonui, Bevinui ir Schumanui — spekuliuoja taikos draugai. Jie supranta, kad dabartinė sąlygom esant joks tiesiogis amerikiečių-sovietų kontaktas neįmanomas. Savo spekuliacijas jie remia tuo, kad Stalinas, aplamai imant, nenorės visiškai pasitraukti iš JT, kurių forumas jam sudaro nekiečių-sovietų kontaktus yra neįmanomas patrauktų iš JT, toji organizacija netrukus virstų pasauliniu prieškomunistiniu frontu. Šiuo metu vienintelė sąsaja tarp Vakarų ir Rytų tėra storasis Lie. Amerikiečių reporteriai, kurie pasižymi savo optimizmu ir kartu negerbimu aukštai pastatytų asmenų, teigia, kad tik Lie riebalais galima patepti jau per daug cypiančią ir braskiančią pasaulinę ašį.

Interesų sferos

Dardanelais. Visi šitie padalinimai ir padalinimo planai buvo pasmerkti nepasisekimui, nes partneriai negalėjo vienas kitą pasitikėti, ir svarbiausiai dėl to, kad kitos valstybės nenorėjo pripažinti tokių savavališkų, dirbtinų skyrimų linijų.

XIX šimtmetyje vadinama „Interesų sferų“ teorija buvo pritaikyta palyginti kukliu mastu, kad išvengus nesutikimų dėl atsilikusių kraštų Afrikoje ar jau griūvančių valstybių kaip Turkija ir Kinija. Taip 1899 m. Anglija ir Prancūzija, prablaivčius Fashodos krizės, susitarė padalinti Afriką į interesų sferas. Tuo susitarimu Prancūzija išpareigojo neužimti jokių teritorijų ir rytus, Anglija ir Vakarų nuo tam tikros linijos. Kitas pavyzdys yra anglų-rusų 1907 m. konvencija, kuria abu kraštai pasidalino Persiją į įtakos sferas ir Rusija pripažino, kad Afganistanas gulū už jos įtakos sferos. Tokie riboti susitarimai pasirodė esą gana praktiški. Ir Tolimųjų Rytų istorija be abejo būtų turėjusi kitokią raidą, jei Rusija būtų priėmusi dažnai pakartojamą Japonijos pasiūlymą, Mandžuriją pavesti rusų įtakai, o Korėją japonų. Tokie susitarimai tačiau tik tada susilaukia sėkmės, jei jie liečia silpnas, atsilikusias tautas su bejėgėmis vyriausybėmis. Europos tautomis, kurios turi savo valią, taip dalintis negalima. Nepaisant to, 1897 m. Rusija ir Austrija bandė išspręsti savo ginčą dėl Balkanų, pasidalindami tą pasaulį į įtakos sferas. Ir iš tikrųjų tas susitarimas pratęsė taiką porai metų.

Šiandien visame pasaulyje gal terasi pora kraštų, kuriuos dar galima būtų dalintis. Balkanuose įtikinamą pavyzdį pateikė maršalas Tito, kad susipratusia tauta neįmanoma ilgainiui išlaikyti vienoje interesų sferoje. Tą patį reikia pasakyti ir apie kitas Rytų Europos satelitinės valstybes; sovietai ten laikosi tik jėga. Netgi Afrikoje ir pietryčių Azijoje tautos paduro ir suprato, kad jos pačios turi savus interesus. Ir todėl jos nenori trečiųjų naudai leisti dalintis į „sferas“. Tiesa, neseniai sudarytoje rusų-kinų sutartyje Tibetas, Mongolija ir Sinkiangas buvo pripažinti vienai ar kitai susitarusiai pusei, tačiau tai nepakeičia fakto, kad su iš pereinamojo šimtmecio kilusia interesų sferos sąvoka dabar jau niekur negalima sėkmingai operuoti, išskyrus gal būt sąsigalų sritis, kur gyvena tik pingvinai.

Nepaisant visų sunkumų vis dėlto ir dabar pasitaiko bandymų dalintis „interesų sferomis“, nors visuotinai nepripažintomis. Pav. Monroe doktrina skelbia, kad Pietų Amerika yra Jungtinių Valstybių interesų sferoje. Įtaltoje ir Potsdame buvo tam tikra prasme pripažinta, kad Rytų Europa yra rusų interesų sferoje. Tačiau šitie susitarimai pasirodė esą netikę, nes sovietų vyriausybė tik tada bus patenkinta, kai visiškai išgalės Rytų Europoje ir Vakarų demokratijos negali ilgai užsikimšti ausis ir užmerkti akių, kaip kad tokiuose susitarimuose yra įprasta. Vakarų valstybės negali naujas vyriausybės jėga nuversti, tačiau jos, nors tai ir reikalauja jų interesi, negali ilgai tylėti, jei demokratinės partijos yra išvaikytos, liberalai žudomi ar suimami, o taikos sutartys yra lauzomos provokaciniu būdu.

Tačiau vis dėlto būtų galima galvoti, kad Vakarų valstybės sutiktų kai kuriuos kraštus laikyti rusų įtakos sfera, jei sovietų vyriausybė kitus kraštus pripažintų Vakarų sfera. Tačiau toks susitarimas būtų įmanomas tik ta sąlyga, kad komunistai visai nutrauktų savo propagandą. Bet, jei net sovietų vyriausybė sutiktų duoti tokį pa-

Stalinas kinieškai

DVI MOTERYS REIŠIA GINČĄ

Kiniską laikraštį iki šiol galėjo skaityti tik tas, kas mokėjo 2.000 kiniskų rašybos ženklų. Tačiau kas nori studijuoti Lenina, Marxa arba Stalina tur tam tikslui išmokti dar 3.000 ar net 6.000 naujų ženklų. Aplamai imant, kiniečių rašyba turi apie 40.000 ženklų. Na, tiek daug ženklų ne visi gali mokėti, todėl komunistų propaganda susidarė su didelėmis klūtimis.

Kinai rašo ne raidėm, bet ženklais ir piešiniais, kurie reiškia atskiras sąvokas. Atskirų ženklų prasme keičia ir kirtis. Pavyzdžiui ženklas „či“ pagal jo pabrėžimą gali reikšti ir „žinoti“, „norėti“, „tiesiai“ arba net ir „pirštis“. Ženklų kombinacijos reiškia naujas sąvokas. Pavydžiui ženklas „moteris“ ir kartu parašytas ženklas „vaikas“ jau reiškia „meilė“. Jei šalia vienas kito parašysime ar teisingiauariant nupiešime du ženklus, reiškiančius „moteris“, gausime naują sąvoką „ginčas“.

Kinų komunistai jau 1928 m. norėjo įvesti 24 raidžių abėcėlę, bet tas planas nuėjo niekais. Dėl tos pačios priežasties, dėl kurios ir rusai nepaklausė Lenino patarimo įsivesti lotynų rašmenis. Dėl išgalėjusio įpročio, tradicijos.

Dabar Kinijos radonieji sugalvojo kompromisą. Jie nutarė suprastinti Kinijos rašybą iki 800 ženklų, kuriais būtų galima viską pasakyti. Tuos ženklus visų mokiniai buvo priversti rašyti ant lentų ir jas iškabinti gatvėse, kad visi praeiviai bevaikščiodami galėtų išmokti. Tačiau praktikoje pasirodė, kad ir 800 ženklų yra per daug komplikuoatas būdas plačiau paskleisti komunistines idėjas. Norima tą ženklų skaičių dar daugiau sumažinti.

NER SPIEGEL.

žada, būdų labai abejotina, ar ji jį galėtų išlaikyti. Prieš antrąjį D. karą ir po vokiečių Rusijos puolimo sovietų vyriausybė laikinai buvo sustabdžiusi komunistinę propagandą ir įsakė Europos kompartijom bendradarbiauti su teisėtom vyriausybėm. Tačiau susilaukti tokio įsakymo, kuris tik vienas galėtų būti sėkmingas, dabartinė sąlygose yra neįmanoma, nes jis reikštų ne ką kitą, kaip tik kapituliaciją. Jis reikštų: mes turime nutraukti kovą su kapitalizmu ir socialdemokratija, ir darbininkai savo naudai turi nusiraminti, nes bendravimas tarp kapitalizmo ir komunizmo yra visiems naudingas. Juk tai reikštų iš rusų valdovų reikalauti: sudeginkite tuos dievus, kuriems meldžiatės, ir melksitės tam, ką sudeginot. Tai yra neįmanoma.

Iš to tenka pasidaryti išvada, kad „Įtakos sferų“ teorija dabartinėje situacijoje yra labai abejotinos vertės. Pasaulio negalima pasidalinti plunksnos brūkštelėjimu. Net jei kiti kraštai ir būtų priversti laikinai sutikti, jie ilgainiui tokiam susitarimui pradės priešintis. Taip pat, jei turėti galvoje tik vietos pobūdžio susitarimus, nėra jokio tikslo kokią kraštą priskirti tai ar kitai sferai, jei tauta ar vyriausybė su tuo nesutinka. Šių dienų žmonija negali sutikti su padalinimu į įtakos sferas imperjalistiniais sumetimais! Demokratijos, kurios domimas užsienio politika ir ji yra viešai nagrinėjama, negali abejingai žiūrėti į įvykius kitose valstybėse. Net jei Vakarų valstybės Rytų Europą pripažintų rusų interesų sfera, jos gyventojai visados prieš tai protestuos ir protestuos teisėtai, kad jiems atimama laisvė. Antra vertus, Rusija negali atsiskyti nuo kitų kraštų komunistų partijų arba trukdyti jų bandymus pašalinti demokratinę sistemą. Mūsų ideologinio karo laikais griežtai apribotos interesų sferos būtų anachronizmas. Tuo, aišku, nesakoma, kad nėra jokių valstybinių interesų sferų, arba kad valstybių sambūriai neturi bendrų interesų tam tikrose srityse. Faktai įrodo, kad taip yra. Juk pasaulis vis dėlto yra suskilęs į dvi dalis, nors tarp jų ir nėra aiškių sienų. Kadangi visuotinus susitarimus yra neįmanomas, Vakarų valstybės turi kelti savo ūkį ir grynimosi pajėgumą ir atsilikusiems kraštams padėti siekti nepriklausomybės ir saugumo. Kartu reikia pabandyti, kur galima, siekti vietos pobūdžio susitarimų tarp Rytų ir Vakarų. Deja, pokarinis patyrimas rodo, kad tai padaryti yra daug sunkiau negu XIX šimtmetyje. Jei kur interesų arba įtakos sferos išviso būtų imanomos, jos tikrai būtų ne taip griežtai atskirtos, negu kad anksčiau buvo.

Amerikiečiai Vokietijoje

Washingtonas (BBC). Oficialiai paskelbta, kad amerikiečiai Vakarų Vokietijoje turi 146.500 karių, 10.000 karių yra Austrijoje. 123.000 karių Tolimuosiuose Rytuose, jų dauguma Japonijoje. Vakarų Vokietijoje yra ir dvi naikintuvų eskadros, po 75 lėktuvus kiekvienoje.

Washingtonas (AP). Dvieju partijų užsienio politikos sustiprinimui senato užsienio reikalų komisijos pirmininkas T. Connally sudarė 8 pakomises, kurios kas mėnesį aptars su užs. reik. ministerijos pareigūnais kritiškias tarptautinės politikos problemas. Tuo būdu tikimasi pasiekti gausaus bendradarbiavimo tarp abiejų partijų tautinės užsienio politikos linijos nustatymui.

Pirmasis Lietuvos istorijos egzempliorius

Daugeliui Vokietijoje tebegyvenančių ar emigrujančių tautiečių gal jau pabodo laukti Lietuvos Istorijos. Todėl, kai LIETUVIO bendradarbis sutiko Patrijos leidyklos savininką J. Lenkaitį, pirmasis jo klausimas buvo: Kada gi susilauksime šio veikalų? Vietoje atsakymo, leidėjas ištraukė pirmąjį LIETUVOS ISTORIJOJOS egzempliorius.

Naujuoju dr. A. Sapokos redaguotos Lietuvos Istorijos laida yra 698 pusl., priede 3 spalvoti žemėlapiai, apie 400 iliustracijų, žemėlapių ir piešinių tekste. Pats knygos išleidimas, išviršinė išvaizda teikia gerą įspūdį, daug geresnis už pirmąją šios knygos laidą. Nors veikalas pagamintas iš senojo knygos l-ajo leidinio ofseto būdu, tekstas ir netgi iliustracijos atspausdintos dar kiek ryškiau ir švariau. Įtrūšimas tvirtas, viršeliai kieti, apdengti žalia šilko drobė, titulinės raidės ir viršelio nugarėlė auksu atspausdintos. Ypačingą dėmesį atkreipia visais atžvilgiais puikus ir šiam veikalui pritaikytas dail. V. K. Jonyno viršelio aplankas, kuriame į skaitytąją žvelgia garbingiausi mūsų senosios pračities ir tautos istorijos kūrėjai: Mindaugas, Gediminas, Vytautas Didysis.

Is pašnekesio su leidyju paaiškėjo, kad knygos spaudos darbas baigtas. Veikalas brošiūruojamas, įrašomas. Kiekvienas jo egzempliorius bus įdėtas į specialų futliarą taip, kad kelionės vargai, kuriuos turės iškentėti veikalas nuo leidyklos durų iki tolimesnio skaitytų, nepakenktų gražiai knygos išvaizdai. Esą galima manyti, kad pirmieji egzemplioriai prenumeratoriams bus pradėti išsiuntinėti

maždaug po poros savaičių. Žinoma, dar kiek daugiau laiko užtruks, kol paskutinis knygos prenumeratorių ir neprenumeratorių laišku.

LIETUVOS ISTORIJA turi savo labai ilgą istoriją. . . Iš užbaigos žodžių bei daugelio prenumeratorių ir neprenumeratorių laiškų, kurių dalis paskelbta viršelio aplanko užlenkime, nuoširdus skaitytąs patirs, kiek daug turėjo pakelti leidykla nepamatytų priekaištų iš mūsų daties tautiečių ir netgi iš vadovaujančių įstaigų pusės.

Atspausdinta, deja, tik 2.500 egz. Kaip žinia, pusė tiražo teks prenumeratoriams, kurie padengė apie 25% visų knygos leidimo išlaidų. Visa kita našta krito ant pačios leidyklos pečių. Liet. Istorijos bičiuliai — prenumeratoriai ją gaus pirmieji. Leidykla prašo juos tik pranešti dabartinius savo adresus (adresuoti Patrija, (14a) Fellbach b. Stuttgart, Beethovenstr. 5). Mūsų knygų rinkoje 1 egz.

veikalas bus pardavinėjamas po 25 DM. Nežiūrint brangokos kainos, šis veikalas, kaip stambiausias savo apimtimi, gražiai papuoštas, treminio knygu lentyną (b).

Likidavosi Luxo leidykla

Keletą metų tremtyje veikusi Lux leidykla (Fellbache), šiomis dienomis likidavosi. Jos vedėjas Kan. P. Juknevičius išvažiavo į JAV. Leidykla buvo įsteigta Lietuvos vyskupo pastangomis. Išleista visa eilė religinio pobūdžio veikalų. Paskutinis leidinys — Sventojo Rašto VI dalis, su lotynų ir lietuvių tekstais, o taip pat gausiais komentarais. Knyga paruošė Ark. Juozapas Skvireckas. Tai vienas didžiausių tremties veikalų — XVI — 656 pusl.

Ar Lux leidykla atsikurs JAV-bese, tuo tarpu dar neaišku.

„Skraidančių lėkščių“ tėvynėje

(Atkelta iš 3 psl.)

pomasi. Fahrney Goddardas parašė vos porą žodžių: „Likite ten, kur esate“. Tie keli žodžiai paskatino Fahrney likti laivyno tarnyboje ir jo nešiamam fondu pagalba padėti sukurti tokį „super ginklą“, kuris baigtų visus karus.

Tokia idėja apstėtu žmonių galima sutikti visose JAV, visose laboratorijose ir bandymų stotyse. Daug jų tapo tikrai dideliais specialistais. Jų optimizmas ir idealizmas yra nesunaikinamas. Jie yra įsitikinę, kad jie, tobulindami amerikiečių ginklus, geriausiai patarnauja taikos ir laisvės išlaikymui.

Kai Fahrney 1949 m. rugpiūčio m. perėmė Point Mugu vadovybę, jis pasakė savo pavaldiniams: „Aš jau seniai pas jus keliauju“. Mat, 1937 m. jis išbandė pirmą skraidančią torpedą. Ji buvo leista iš lėktuvo ir pataikė į už 11 mylių esanti laivai! Toji data yra laikoma JAV valdomų šaudmenų gimimo diena.

Antrojo D. karo pabaigoje amerikiečiai patyrė, kad Vokietija, išvysčiusi V1 ir V2, kai kuriose srityse padarė didesnę pažangą, negu jie. Vokietijoje visas dėmesys buvo sutelktas į raketų didumą ir veikimo spindulį. Amerikiečiai gi dėmesį kreipė į preciziškumą ir judrumą. Dar prieš karą pabaiga buvo sukurta visiškai nauja mašina, kurios tikslas — ore ir ore“ klasės, tai yra iš lėktuvų siunčiamos ir lėktuvus, kitos „iš oro į žemę“ klasės vadinamo „Siknosparnio“ tipo. Tai buvo, galima sakyti, bomba, kuri tačiau nekrito stačiai žemėn, bet pati ieškojo savo taikinio.

Šiandien amerikiečiai, talkinami vokiečių technikų, White Sande, dykumos stotyje Iniyokerne ir Point Mugu bando dešimtis naujų tipų. Jie išrado kurą, kuris įgalina statyti didesnes ir greitesnes raketas; įvairios

mokslinės ir privatinės laboratorijos ir institutai ruošia tokius projektus, kurie iki šiol buvo sutinkami tik fantastiniuose romanuose. Raketų pramonėje JAV dirba per 20.000 žmonių. Jiems ir prieraugliui, kad visi vartotų vienodus terminus, net išleistas specialus žodynas — „Dictionary of gided missile terms“, kuriame yra tūkstančiai naujadarų.

Trumpa raketos karjera

Sitime žodyne tačiau nerandame vieno termino, kurio dažnai sutinkame laikraščiuose, būtent: „mygtukų karas“. Jei kas nors mano, kad ateities kare tarp savęs kariaus tik pora technikų, kurie mygtukus spausdami leis vienas į kitą raketas, tas neturi suvokti apie tą milžinišką komplikuoatą aparatą, kuris turi pradėti judėti, kad iššovus vieną raketą. Prieš ją išsanaun didžiulei elektronų skaičiavimo mašinai yra patiekiamas visa eilė matematinių uždavinių. Toji mašina, pasiremama meteorologiniais ir kitais duomenimis, tiksliai apskaičiuoja iššovimo kampą, ir kitus balistines smulkmenas.

Po to dar beveik dvi valandas raketa yra ruošiama. Išbandomi visi skaitlingi instrumentai, įmontuoti į raketą. Atitinkamai nustatomi. Ir kai pagaliau galingas kranas nuleidžia raketą į iššovimo vietą, bus jau praėjęs visas pusdienis. Starto komanda užsikemša ausis vašku, užsideda ant veido specialias kaukes, kaž ką krapština, o po to visi, kai pasitue, bėga į netolimą bunkerį. Ir tik tada ugnies ir dūmų debesyje į orą pakyla skraidantysis robotas.

Vakare tas robotas randamas kur nors jūroje, tuščias, nes savo kurą bus suvartojęs 250 mylių skridimui. Jis gabenamas atgal į Point Mugu, kur išsiiruojami visi instrumentai užrašyti ženklai. Tiek daug darbo vos keliu minučių karjerai!

Pulgio pėdsakais

YRO, perskaičiusi „Lietuvyje“ spausdinamus Pulgio Andriūšo aprašymus, nelaukdamas, kol mūsų Pulgis visiškai įpurva nūgrims, įsodino į keturmotorinį savo atstovą, geriau sakant, atstovę, nes šioje įstaigoje daugiausia moterys aukštesnės vietose šildosi, ir išsiuntė padėties aiškinti.

Galila ir man Pulgio. Gyvenau ir aš kadaise palapinėje, bet aplinkui buvo tokie bokštai, bokstuose kulkosvaizdų vamzdžiai, o tarp bokštų spygliuota viela. Nežinau, kuriam tikslui buvo ta viela užtvarta — ar mus nuo išorinio pasaulio ar išorinį pasaulį nuo mūsų apsaugoti. Labai čia supaisys, kam tvoros reikalingos. Tų bokštų reikalingumą, tai tikrai supratau. Bokštai statomi tam, kad toliau matytų. Kulkosvaizdis tam, kad sargybinis turėtų kuo žaisti.

Taigi, sakau, Pulgi pilnai atjauči. Nejuokai vakare atsigtulgi po gražios drobulės palapine, per naktį vanaoja ji tau šonus, o po audros pabundū po storais debesimis (iš kur lytū) apklotū dangum, ir palapinės kaip nebūta. Ačiū IRO, jei keturmotorinis gerai trauks, tai gal ir pavyks mūsų Pulgi, besijuokiantį po ašaras, išgelbėti.

Iro atstovė rado mūsų Pulgi įklimpusį aikštės viduryje. Vienoje rankoje laikė keptuvę, lietuviškai sakant skauradą arba petelne, su puse avino, antroje rankoje buvo iki krauju užgniauzęs palapinės raktą. Dešinė koja plika kyšojo lauke, o kairė iki kelio buvo skendo. Dėl suodžiųais apnešto veido IRO atstovė Pulgio nepažino ir tuojau griebė atitinkamų žygių iš šitos padėties gelbėti. Mostelėjo ranką į vieną pusę, mostelėjo į antrą pusę, bet niekas nejudėjo. Aikštė buvo suodinių vyrų pilna ir jų padėtis nei per nago juodymą nebuvo geresnė už mūsų Pulgio.

Niekas nenorėjo savo vietos apieisti, nes, ištraukus koją, kaip paskui nustatys, kur tas batav yra lyg povandeninis laivas paneręs. IRO atstovė atsiraitė rankoves, norėjo paminti keptuvę su puse avino iš Pulgio rankų, bet jis, nei palapinės raktas, nei keptuvė iš savo rankų nepaleido, tik galvos linktelėjimu parodė į purvą, kur jo dešinys batav buvo paneręs. IRO atstovė suprato ir graibė po purvą, bato iškodama. Pagaliau ji

gyva dvasia negali stovyklon kojos įkelti. Jei dar kiek viešnia būtų pavėlinus, būtų kartu su asilu už vielų tvoros nakvojusi, o tada tekta ne po dvi ar tris gyvates mušti, bet ištisus pulkus, kurie naktį prie famos tvorų susirenka.

Gyvačių farma IRO atstovė padarė gana gilų įspūdį. Ką ji ten su DP kalbėjo, nežinia. Jam, nors ir senai gyvenančiam Australijoje, taip išgarsintų gyvačių dar nebuvo tekę matyti.

Grįžo pas mūsų Pulgi. Jis pirmas ją su klausimais užklupo:

- Kodėl mano šeima už 400 mylių paliko, o mane čia atgrūdė?
- To aš nežinau. Turiu pasiteirauti vietinėje administracijoje. — aiškinosi IRO atstovė.
- Kodėl mums nuolat darba keičia ir neduoda dirbti pagal mūsų specialybes?
- Išaiškinsiu, — trumpai atsakė IRO atstovė.
- Kodėl nėra susisiekimo su darbovieta ir mes kasdien, lyjant, turim pusvalandį per purvą bristi?
- Nežinau, išaiškinsiu.
- Kodėl stovykloje vaikams ir suaugusiems tas pats maistas duodamas?
- Pasistengsiu sužinoti. — teisinosi IRO atstovė.
- Išaiškinsiu, kodėl, kodėl? buvo atsakoma.
- Išaiškinsiu, sužinosiu, pranešiu.

Pulgis pyktelėjo ir buvo beklaušias, tai kogi jūš čia atvykot? bet, atsiminęs jos paslaugą, žvejojant batą iš purvo, nutylėjo ir daugiau neklausinėjo.

Kiti, girdę Pulgio klausimus ir IRO atstovės atsakymus, suprato, kad nieko gero negalima laukti, nes IRO atstovė nei į vieną klausimą tiesioginiai neatsakys. Kaip tai buvo priimta dar Vokietijoje visokiems atstovams vašes ruošti, neatšiliko ir nuo žmonių

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

Neringoje nebėra briedžių

Gražioje Kuršių Neringoje nuo neatmenamų laikų buvo nemaža briedžių, kurie buvo gražiausias šio krašto lietuvių papuošalas. Vienais metais jie buvo bebaigia išmirti, tačiau jų globa susirūpino krašto valdžia ir jų skaičius vėl paugo iki kelių šimtų. Šio karo metu daugelis briedžių atsідūrė vokiečių ar, ypatingai, rusų kariškose vietovėse. Kiti, slėpdamiesi nuo karielių, prigėrė Rytprūsių pelkėse. Paskutiniuosius suvalgė išbadėję Rytprūsių gyventojai 1945 bei 1946 metais.

Rusų spauda paskelbė mažą žinutę, kad du paskutiniai Neringos briedžių mohikanai padovanoti Leningrado Zoologijos sodui. Kaip žinoma, ši gyvulių rūšis nėra linkusi veistis zoologijos soduose. Šaltas Nevos srities klimatas jiems nebus gailėstinas. Taigi reikia skaičiuoti su faktu, kad baigiant nykti seniesiems Mažosios Lietuvos gyventojams, išnyko ir neatškiriami jų bičiuliai — briedžiai.

Studentai ragina grįžti namo

„Tėvynės Balsas“ 23 Nr. paskelbė Tarybų Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų kreipimasis į lietuvių akademinį jaunimą, esantį už tėvynės ribų. Kaip matyti iš teksto, atsišaukimas parašytas bolševikų partijos. Jame nurodyti mūsų jau gerai žinomi „Lietuvos tarybinio mokslo laimėjimai“. „Jūs galite pasirinkti: bernauti svetimiems vergvaldiams arba vėl tapti pilnatiesiais aukštųjų mokyklų studentais tėvynėje“ — sakoma atsišaukimo pabaigoje, kurį pasirašė keliasdešimti lietuviškas pavardas turinčių studentų.

Lietuvos Universitėtų profesūra

TB mini kai kurių Vilniaus U-to lietuvių pavardes (maskoliškas suprantamais sumetimais praleidžia): Z. Zemačaitis, Slavėnas, Brazdžiūnas, Horodničius, Katilius, Jučas, Matulis, Daukša, Kaveckas, Slezevičius, Kalkaris, Ivanauskas, Dalinkevičius, Snarskis, Stp. Jankauskas (prorektorius), Girdzijauskas, Kairiūkštis, Šopauskas, Budrys, Laucevičius, Gubinas, Barinas, Indrašius, Marcinkevičius, Pakanaitis, Runkevicius, J. Bučas (rektorius), Petras Salčius, Dagys, Ravevičius, Salkauskas, K. Jablonskis, Bulavas, Zeruolis, Balčikonis, Žiugžda, Mykolaitis-Putinas, Vabalas-Gudaitis, Ignas Jonynas, Korsakas Radžvila.

Kauno universitete rektorium yra prof. Kupčinskas, profesoriai ir dėytojai: Purėnas, Laša, Mažylis, Vasiliauskas, Indriūnas, Juodelė, Močinskis, Baršauskas, Šiaulys, Janickis, Stulginskis, Ščesnulevičius, Verbičkas, Belinskis, Lukošaitis, Matulevičius, Januškevičius, Jaržemskis, Kaulakis, Kaunas, Vidmantas, Slizys.

Klaipėdiečiai į Sibirą

Savo laiku bolševikai paskelbė atsišaukimą į Klaipėdos krašto lietuvius, šiuo metu gyvenančius tremtyje Vokietijoje, kad jie gali be jokios baimės grįžti į tėvynę, kur jiems busianti netgi gražinta nuosavybė. Nedidelis skaičius klaipėdiečių, nepažindami pakankamai bolševikų ir dabar ten

esančių gyvenimo aplinkybių, paklausė ir grįžo. Kaip dabar patyrėme, dalis jų buvo tiesiog nugabenti į Sibirą, kiti gi tikrai propagandiniais sumetimais buvo atvežti į Klaipėdos kraštą, vienam kitam duotas ūkelis. Po to jie įkėbėjo propagandines kalbas ir plokšteles, padėjo tarybų valdžiai už didelį rūpestį, ir buvo išgabenti į Sibirą, iš kur kai kurie jau parašė laiškus.

Kitame pranešime sakoma, kad tik labai mažas vokiečių skaičius tegyvena Klaipėdos krašte. Jie visi baigiami deportuoti į Rusiją. Į jų vietas atkeliami ir įkurdinami maskoliškos kilmės žmonės. Taigi Klaipėdos kraštas šiandien praktiškai yra iš dalies rusiškas, iš dalies lietuviškas. Mokslas mokylose einamas tik šiomis kalbomis. Yra žinių, kad 1951 metais nebebūsią Klaipėdos krašte nė vieno vokiečio. Kuriais metais nebebus ir lietuviu, tuo tarpu dar nėra aišku.

Apsirūpina automobiliais

TB praneša, kad kai kurie stachanovinkai, aukštesnieji LTSR pareigūnai jau nusipirkę automobilius. Mašiną įsigyves ir rašytojas Kostas Korsakas, ir kiti dabartinės Lietuvos „viešpačiai“. Atrodo, kad bolševikiečiai kas kart daugiau įgyja „praktikos“ ir, atėjus reikalui vėl bėgti iš Lietuvos, tikisi pasprukti automobiliais ...

Puola delegatūra

Be kitų mūsų institucijų, kurias bolševikai nuolat puola, TB Nr. 23 „duoklė“ atiduoda ir buv. Delegatūros įstaigai.

Taelmanno vardo artelė

Rusnės miestelio visi žvejai yra suvartyti į vieną žvejų artelę, kuri pavadinta vokiečių komunistų vado Taelmanno vardu. Sugauta žuvis iš jų atimama ir gabenama į Lietuvos, kur ji perdirbama į konservus, kurie busią naudojami būsimojam karo reikalams.

Darbo laikas Lietuvoje įstaigoje

Centrinėse Lietuvoje įstaigoje dirbama nuo 10 val. iki 18.30 val.; vietinėse įstaigoje ir įstaigoje, esamosse centrujū istaigu žinioje nuo 9 val. iki 17.30 val. su 30 min. pertrauka pietums.

Zemės ūkio Akademija Kaune

Kaip jau žinoma, Zemės ūkio Akademija iš Dotnuvos yra perkelta Kaunan. Jai atiduota keletas buv. privačių pastatų mieste, kur įkurdinta jos įstaigos ir bendrabučiai. Iš kelių privačių dvarų žemių Kauno apylinkėse sudarytas jau per 1000 ha ūkis. Dėsto rektorius agr. M. Mickis, Jonas Krisciūnas, prof. Ruokis, Kondratas, doc. Sklėrius, Bulavas, Navardaitis, Mastauskis, Petrāitis, Juozapavičius, Čepinskis ir kt.

Atsižsta paminėti

Suzadinkim Lietuvą. Mazika Č. Sasneuskio, žodžiai Maironio-Vydūno.
Broliai Lietuviai. Mišriam chorui. Mužioka J. Siniaus.
Stacijų giesmė. Liaudies melodija, harm. Juozas Gaubas.
Sex cantus sacris: Ave Maria, Veni Creator, Asperges, Ecce sacerdos, Libera, Exaltabo. Komp. Juozas Gaubas.
Visus atspaudė Juozas Kreivėnas, 1950 m. Memmingene. Spausdinta rotatoriumi.

Naujieji australai sugrįžo į savo palapines, o atstovė, įsėdus į keturmotorinį, padebesiais skrido Zenevos link. Apačioje, jūroje tarpais pamatydavo laivą su Australijon vežamais DP. „Nauji australai, nauji nesupratimai, o man maloni kelionė ir dar ne vieną kartą aš ją galėsiu kartoti“. Sugrįžus į Zenevą parašė pranešimą:

Bendra padėtis: Naujieji australai po sunkaus darbo laisvalaikį praleidžia sportuodami. Atvykusi į stovyklą, radau gana originalias rungtynes pačiam įkarštyje. Vyrų po vieną koją nusiavę, vienoje rankoje laikydami keptuves su puse avino, antrą kietai užgniauzę, lenktyniavo, kas pirmiau pasiekė savo palapinę. Ne visiems vyko. Vienam turėjau batą iš purvyno iššvejojti, kad toliau galėtų lenktyniauti. Palapinės nedidelės, bet lovai vietos užtenka. Verandoje ir dviem prasilenkiti galima. Žmonės sveiki ir linksmi.

Darba pagal specialybes skirstyti susidarytų daug keblumų. Geriau yra ne kiekvienam atskirai, bet visiems vieną specialybę duoti, tada visi ir tą patį darbą galėtų dirbti. Čia UNRRA padarė klaidą, ruošdama visokių kursų. Būtų vienus kursų vienai specialybei suruošus — nebūtų dabar tokio vargo. Nusiskundimas dėl darbo keitimo nepagrįstas — keičiamas ne darbas, o darbovieta.

Seimos: Jas apgyvendino atskirai nuo vyrų. Pagal žmonos įkyrumą ir atstumas parinktas. Įkyresnė žmona — toliau, ne taip įkyri — arčiau. Tegul po sunkių darbų ir vyrų paisli.

Maistas: Vaikams duodamas toks pats maistas kaip ir suaugusiems. Tegul pratinasi iš mažens tą pat valgyti, ką ir suaugę.

Susisiekimas: Dėl kelių šimtų darbininkų neapsimoka plentą ar geležinkelį tiesiti, o dabartiniu keliu autobusai neišvažiuoja.

Išvada: Nenoromis reikia nuspresti, kad dabartinės būklės nėra ko gerinti. Iš ruošusių vašių sprendžiu, kad darbininkai ir gerai uždriba ir puikiai laisvalaikį praleidžia. Jei jau pačioje kūrimosi pradžioje man tokį batū suruošė, tai po metų bijau ir nuvykti. Tada mane stotyje jau visi su pakardais pasitiks.

Ar nustos mūsų Pulgis po IRO atstovės apsilankymo stovykloje purvą braidyti? nežinau. Kastilius.

Veiksmų intervencijos nesulaukus

Skaudūs ir šurpūs įvykiai Heilbrono IRO tbc ligoninėje mus sukūrė ir nustebino. Ne vien iš spaudos sekančiam tuos įvykius reiškiniams, jei jau turėti galvoj tikta vieną politinį momentą. Sunkiai yra suprantama, kad šios IRO ligoninės vieno skyriaus vyr. gydytoja, tegu ir vokiečių, vizito metu ligoniams pareiškia: „netrukus ateis diena, kada vokiečių policija jus kojomis spardys!“ Nepakelia ligoniu nuotaičių girdint paguodžiantį pasakymą: „kas pats nepadvės, tam atėję raudonarmiečiai perpjaus gerklės“.

Ir kada tie, siaubus pergyvenę, tremtiniai, kurie nešė savo gerklės ir nežinia, kad jų neperpjautų, nueina pas ligoninės direktorių, kurio trečdalis tautos buvo barbariškiausiai sunaikinta, jam mandagiai pasiskundžia ir papasakoja vieną antrą asmeninį pergyvenimą, patirtą šviečiant Rytų „saulei“, susilaukta jo ironiškos šypsenos. Jo laikysena per tokius pasikalbėjimus kiekvienam sudarė neginčytiną įspūdį, kad jis alsuoja rytų vėjais. Ne mūsų tikslas ir pareiga komentuoti faktą, kad jam IRO šliandien suteikė paaugstinimą arba nežemesnę tarnybą, lygiai kaip ir ta gydytoja buvo rūpestingai paglobota. Tačiau ligoniai, benamiai ir bėtiečiai DP, kurie kovoją dėl savo elementariųjų teisių, o to nedraudžia jokia tikra demokratija, buvo begėdiškai išjuokiami, stumdomi, skriaudžiami, grasinami, terorizuojami ir, prieš tuos bejęgius ligonius, buvo panaudotos sankcijos ir negailingiausios represijos. Keliolika ligoniu, o jų tarpe trys lietuviai, nekrepiant dėmesio į jų sveikatos stovį, buvo deportuoti (kol kas dar ne į Sibiją, bet tik pro ligoninės vartus). Jų tarpe buvo ir tokių, kurie savo jėgomis negalėjo nė pro vartus išieiti. Šiandien betgi kalbama dar apie 50 ligoniu deportavimą.

Pasibaigus ligoniu kantrybei, pasitenkinimo ir protesto nuotaikoms išsiūbavus iki kumulacinio taško, ūmaj ligoninėje atsirado tautybių vyriausių komitetų atstovai, o lenkų centr. komitetas atvyko visame sąsate. Jie vedė pasikalbėjimus ir derybas su aukščiausiais IRO pareigūnais iš Nellingeno ir Bad Kissingeno. Ir jie daug laimėjo, nes išaiškino to nepasitenkinimo pagrindines priežastis ir žymiai sumažino deportuojamų ligoniu skaičių.

Tačiau lietuviu ligoniu lūkesčiai pavirto į kartų nusivylimą nepasirodant jokiam veiksmų atstovui. Sunku pasakyti, ar jų atstovai būtų nuskynęs koki laimėjimą, tačiau bent

lietuviai ligoniai nebūtų pasijautę taip užmiršti, matydami, kad kas nors rodytų norą jais pasirūpinti.

Mes dažnai skaitome spaudoje ir biuletiniuose įvairiausių akrobatiųjų formų pagrūdėjimus tautinėmis stygomis. Paskutiniame V. Tár. atsišaukime į laikraštiniukus yra paraginimas (atsėti, mums, ne jiems) . . . atlikite priedermę nelaimės ištiktam tautiečiai . . . Tačiau vargu ar šiuo atveju yra pateisinamas klasiškas posakis: „nežiūrėkite, ką darome, bet vykdykite, ką sakome“. Judrusis ir veiksmingas elementas šiandien daugumoje jau perplaukė plačiuosius vandenius. Liko daugomuj tie, kurie reikalingi ne tik pagalbos, bet bent paguodos, šilto žodžio, užtarimo. Iš kur jie to turi laukti?

Malonu buvo skaityti, kad PLS Vokietijos krašto vald. pirmininkas gavo specialų Sv. Tėvo palaiminimą ne tik sau, bet ir lietuvių tautai. Bet koki jausmai gali kilti eiliniam tautiečiui, kada, netrukus po to, lietuvių komiteto pirmininkas Heilbrono ligoninėje buvo išmestas pro ligoninės vartus? Ne kaip ligonis, bet kaip komiteto pirmininkas. O kas

turi ginti mūsų bendruomenės garbę, kuri buvo paliesta?

Gal jokia kita pareiga taip nepaliaujamai visokiomis progomus lietuviui tremtinui nėra kalama į galvą, kaip pareiga mokėti solidarumo mokesčius. Retas tremtinys turi reguliarius pajamas ir, gavęs svarą taukų iš savo giminių, ar bičiulių iš JAV, jį parduoda ir neša marke komitetui. Jam ta markė yra brangi, labai brangi, bet jis ją atiduoda, nes supranta reikalą. O, jei, kartais, jo nenori, ar nesistengia suprasti, tada yra panaudojamas draugiškas terorėlis, kaip Schw. Gmünd stovykloje, nes, neatškaitęs su komitetu, nors ir pašauktas į emigracinę komisiją, yra grasomas sulaukymu. Ar po tokių malonių „paraginimų“ laisvojoje Amerikoje jį privilegiju pri solidarumo mokesčių — kitas reikalas, bet, atrodytu, kad tremtinys irgi turėtų teisę pasižadomauti, ar šiame liūdname reikale veiksmų intervencijos nebuvo girdėti dėl . . . lėšų stokos. Kita vertus, reikia abejoti, ar šis lietuviško, jei ne krikščioniško reikalo ignoravimas prisidės prie tautinės ir solidarumo propagandos. AB

Lietuviškas pasas pasaulio lietuviams

DIRVOJE V. Čižūnas ilgėlesniame straipsnyje svarsto klausimą, ar neverta būtų išleisti lietuviškus pasus, kad juos galėtų įsigyti įvairiose pasaulio šalyse išsisklaidę lietuviai, tiek suaugusieji, tiek jaunimas. Autorius nurodo, jog savu laiku Lietuvoje buvo išleisti Vilniaus Pasai, kurie turėjo didelį pasisekimą ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų. Dabar, lietuviams tremtinims išsisklaidžius po įvairius pasaulio kraštus, — kada juos kartu su anksčiau emigravusiais lietuvišiais norima įjungti Pasaulio Lietuvių Bendruomenė. — kykla klausimas dėl tolimesnio praktikavimo solidarumo mokesčio. Ar nebūtų geriau išleisti Lietuvos pasus, kuriuos už tam tikrą užmokestį galėtų įsigyti kiekvienas lietuvis, neatsižvelgiant į tai, kuriam žemynė jis begyventų. Vėliau ir tuos pasus būtų galima lipinti specialiai išleistus ženklefius. Tokie ženklefiai galėtų būti platinami Vasario 16 dienos minėjimų ir kitomis progomis. Tuomet atpultų įgišioline rinkliavų praktika, daugiau būtų patogumų su atsiskaitymais ir pn. Lėšos, šiuo būdu surinktos, sudarytų **Bendrą Lietuvių Fondą.**

Šis V. Čižūno siūlymas yra gana originalus ir įdomus. Reikia manyti, kad, išleisdus Lietuvos Pasus, juos pasistengtų įsigyti ir tie lietuviai, kurie šiandien sunkiai

duodasi įtraukiami vienokiu ar kitokiu veiklon bei lietuviškos veiklos rėmian. Reikia manyti, kad asmens, kurie rūpinasi Pasaulio Lietuvių Bendruomenės prigrįjimu visur, kur tik yra lietuvių, atkreips dėmesį į šį V. Čižūno gana idomų siūlymą. Anot DIRVOS, Lietuvos Pasas kiekvienam lietuviui būtų lietuviškos ištikimybės, pasiaukojimo ir garbės diplomats.

Nauji lituanistiniai veikalai

Garsioji Carl Winter Universiteto leidykla Heidelberge vėl pradėjo leisti lituanistinio pobūdžio mokslinius veikalus. Šiuo metu baigiamas spausdinti Lietuvių Rašomosios Kalbos žodyno II tomas (bus dar ir trečias). Šiais metais išleista Ernst Fraenklio „Die Baltischen Sprachen, ihre Beziehungen ineinander und zu den Indogermanischen Schwesternidiomen als Einführung in die Baltische Sprachwissenschaft“ - 126 pusl. Lygiai tuo pačiu metu Vokiečių knygų rinkoje pasirodė ir didelio Lietuvos draugo A. A. J. Mikkolla (suonių mokslininkas) „Urslawische Grammatik“, „Einführung in das vergleichende Studium der slawischen Sprachen“, kur slāvų kalbus lyginamos su baltų, jų tarpe ir su lietuvių, kalbomis. 108 pusl.

Spausdinamas Lietuvių Kalbos Vadovas

VENTOS leidykla mus informuoja, kad Lietuvių Kalbos Vadovo spaudos darbas yra gerokai pažengęs į priekį. Visas veikalas jau sulaužytas — išėjo 602 pusl. Perskaityta jau 5—7 korektūros. Pirmieji 320 puslajų yra visiškai iškoreguoti ir apie 20 knygos lankų atiduota spaudai. Spausdinama lūksuosiame, ploname popieruje. Knygos darbai dar kiek užsitęs, tačiau Lietuvių Kalbos Vadovas neabejotinai išeis ir pasieks savo prenumeratorių.

Registruoja Klaipėdos gyventojus

Klaipėdos krašto vokiečių pabėgėlių Draugijos valdyba paskelbė visų Klaipėdos krašto gyventojų registraciją, kurios metu pabėgėliai turį suteikti žinias ir apie savo pasilikusį turtą (žemes, namus). Taip pat renkamos žinios apie ten pasilikusius gyventojus ir apie rusų valdžios apsiėjimą su jais. Visa ši medžiaga busianti perduota vokiečių ir alijantų įstaigoms. Esą busia daromi žygiai išgauti turinių nuostolių atlyginimą.

Mūsų karštai mylimas senelis, tėvas ir vyras
Dipl. inž. Povilas Litas
gegužės 2 d. po trumpų, didelio skausmo valandų paliko mus amžinai.
Didelio liūdesio prislėgti žmona ir vaikai.

Mieliems bičiuliams
Litams
jų mylimam vyrui, tėveliui ir uošviui mirus, reiškiau nuosirdžią užuojautą
P. Linkevičius

Staiga mirus
Dipl. inž. Povilui Litui
velionies žmonai poniai K. Litienei ir sūnui P. Litui su šeima skaudžioje valandoje gilius užuojautos reiškia.
PLB Augsburgio apylinkės komitetas

Mūsų Garbės nariui
Dr. Vydūnui
jo sesutei mirus reiškiam gilią užuojautą
Samburis „Šviesa“
Rajoninė Valdyba.

Nr.18 (63)

1950. V. 5.

Tiesos propaganda

Sveicarų DIE WELTWOCHKE karikatūristas po paskutinų Trumano kalbų lektūros nupiešė rankas iškelusį Staliną, ir pypkė jam krenta iš dantu, . . . nes prieš jį stovi Trumanas ir graso įleisti švirksną, ant kurio užrašyta: tiesos serumas. Taip reaguavo pašaipus karikatūristas į Trumano raginimą, kad visi geros valios žmonės prisidėtų prie „tiesos žygio“ prieš sovietinius melus.

Trumpai tariant, Trumanas tikisi, kad skelbiama tiesa privers žmoniją padaryti nemažą šuolį pirmyn kelyje į pažangesnį pasaulį, kurios taip trokšta amerikiečiai, ir kuriame žmonės gyventų ne kaip prieštai, bet kaip broliai. JAV prezidentas — o kartu ir daug amerikiečių — yra įsitikinę, kad „american way of life“, amerikiečių, o apylamai imant, vakarietiškas gyvenimo būdas yra tiek daug pranašnis už sovietinį, kad pakaktų tik tai išaiškinti ir . . . pasaulis nusigrįžtų nuo komunizmo.

Kad vakarietiškas gyvenimas daug pranašnis už sovietinį, ryškiai įrodo šimtai tūkstančių, milijonai pabėgėlių iš rytų į vakarus. Bet taip pat tiesa, kad tą tiesą dar visai neseniai buvo draudžiama skelbti. Dar prieš keletą metų buvo nepartatina, paklausus, kodėl pabėgė, sakyti tiesą. Reikėjo aiškintis, kad, girdi, bėgai nuo karo veiksmų, ar kad vokiečiai tave išvežė . . . Ir, saugok Dieve, negalėjai pasakyti žodį prieš tarptautinių organizacijų už amerikiečių pinigų peršamą „repatrijaciją“ į plačiąją tėvynę.

Dabar pats Trumanas reikalų ministeris Achesonas piršdamas savo „totalę diplomatiją“ pabrėžė, kad mūsų laikais užsienio politiką nustato visa tauta ir tam tikslui ji turi žinoti tiesą. Žodžiu, tiesa pasidarė užsienio politikos faktorius. Jei užsienio politika nesiremia tiesa, ji neduoda gerų rezultatų. Tai ryškiai išdėsto amerikiečių karinis kritikas Baldwinas (žiūr. str. „Amerikiečių klaidos karo metu“ 3 psl.). Kad demokratijos, svarstydamos užsienio politikos reikalus, negali vadovautis vien „išrovavimu“ — šiandien pripažįsta ir konservatyvus londoniškis THE TIMES (žiūr. str. „Interesų sferos“ 2 psl.).

Trumanas reikalauja skelbti tiesą, ją propaguoti. Pasirodo, kad mūsų laikais ne tik melas, bet ir tiesa reikalinga propagandos. Jei tačiau reikalinga tiesa apie sovietinį gyvenimą, kas gali ją geriau žinoti kaip pabėgėliai iš sovietinio rojaus? Todėl sveicarų publicistas G. v. Ukkull, konstantavęs, jog pabėgėliai ir grįžta karo belaisviai, kad ir be didelio triukšmo, tačiau daug prisidėjo prie dabar Trumano reikalaujamos tiesos apie sovietinį gyvenimą paskleidimo, siūlo:

„Jei ištikrųjų norima pradėti tiesos žygį, tai, beabejo, tam geriausia priemonė — šiapus geležinės uždangos — būtų kuo daugiausiai priimti pabėgėlių iš rytų. Tie žmonės galbūt mažai žino apie Vakarų pranašumą, nes iš dalies jie pažįsta tik DP stovyklas, tačiau užtat jie labai daug žino apie Rytų trūkumus, sovietinį „way of life“. Apie sovietinį gyvenimą jie žino tiek daug, kad ir Trumanas iš jų galėtų kaiti ką naujo sužinoti“.

Kad mes turime savo žinomis apie sovietinį režimą pasidalinti su Vakarų pasauliu, šioje vietoje daug kartų rašėme. Šiandien sulaukėme valandos, kada mus tai daryti net prašo. NEW YORK TIMES pereičią penktadienį rašė straipsnyje apie „Genocidą Pabaltėje“:

„ . . . šitų deportacijų tikslas yra aiškus: priešiška nusiteikę gyventojai turi būti pašalinti iš naujų, strateginiai svarbių, sovietų valdomų sričių. Jų vieton atkeliami Kremliui ištikimi rusai, kurie turėtų būti dėkingi ir už pavogtos nuosavybės išdalinimą. Tai yra lygiai toks pats aiškus genocido nusikaltimas, kaip ir nacių padarytasis.“

Baltijos tautų atstovai jau seniai įteikė dėl to skundus JT, kurios šio savo pusės genocidą paskelbė tarptautiniu nusikaltimu. Iki šiol tie kaltinimai buvo sutikti nemalonia tyla. Lėktuvo incidentas Baltijos jūroje galėtų pasaulį paskatinti sykį daugiau susirūpinti sovietų nešvariais darbais Pabaltyje . . .“

Tačiau ką visos kalbos apie tiesą padės pavertiesiems? Tas pats Ukkull taip suformuluoja jų atsakymą: „Mielasis broli vakarieti, mes manome lygiai taip pat, kaip ir tu. Mūsų gyvenimo būdas mums jau senai nusibodo ir esame pasilgė taviško. Tik pasakyk mums, kaip mes galime nusikratyti dabartinio gyvenimo būdo? Tu gi žinai, kad pas mus nėra tokių rinkimų kaip Vakaruose, pas mus, deja, viešpatauja partija ir teroras“.

Ką į tai atsakys brolis vakarietis? Mes nežinome. Bet kol kas galime tik džiaugtis, kad jis bent yra pasiilgęs tiesos. Kad jis nori pradėti propagandą už tiesą.

PRANEŠIMAI

IRO US-Zonos Vyr. Būstinė Bad Kissingene prašo paiformuoti:

- 1. IRO Apeliacinė Institucija Zenevoje (Geneva Review Board) savo nuolatinėje sesijoje Vokietijos US-Zonoje posėdžiaus š. m. balandžio, gegužės ir birželio mėn.
- 2. Visi asmenys, kurių apeliacijos įgyti ar atgauti DP teises (statusą) dar iki šiol nebūtų išspręstos, turi pasiteirauti atitinkamoose Control Centruose. ar jų byloms yra duota eiga. Asmenys, kurie po apeliacijos įteikimo būtų patekę gyv. vietas, turi but. n. savo naują adresą pranešti Control Centru.
- 3. Peržiūrint ir sprendžiant apeliacines bylas, pasitaiko įvairių sunkumų ir keblumų. Kaip tik viena iš tokių apsunkinančių aplinkybių yra faktas, kad asmuo, pakviestas papildomam apklausinėjimui - neatvyksta ir jis yra traktuojamas kaip neturįs ar netekęs DP teisių (ineligible), kol nenustatoma jo gyv. vieta ir nėra papildomai apeliacinės Instancijos (Review Board) apklausinėtas. Atteityje asmuo, pakviestas, bet neatvykęs papildomam apklausinėjimui iki 1950. VI. 30 d. bus laikomas neturintiu ar netekusiu DP teisių (ineligible) dėl neatvykimo — nestojimo.

Lietuvių Ryšininkas prie IRO US-Zon. Vyr. Būstinės.

Abiturientų ir studentų žiniai!
1. WSR iš New Yorko praneša, kad iki šiolinėmis sąlygomis naujai duodamos stipendijos JAV-bėse šioms disciplinoms bei mokykloms:

- a) Teologijai ir filosofijai,
  - b) Agrikultūrai (tik protestantams),
  - c) Mokytojų seminarijoms ir socialiniams mokslams,
  - d) Seserų mokykloms.
2. Müncheno studentų bendrabutyje, Funkareivinėse, yra dar keleta laisvų vietų. Butas ir maistas nemokamas. Interesantai prašomi nedelsiant užpildyti stipendijų blankus ir patiekti krašymus. Ikišiolinis įgaliotinio adresas pasikeitė. Laiškus ateiityje rašyti privačiais adresais: Vilius Pitkunigis, Tübingen/Derendingerstr. 99.

L. S. C. A. Igaliotinis

Pranešame bendruomenės žiniai, kad nuo 27. 4. 1950 kartu kaip vyras su žmona gyvename ir vienas už kito moralinius bei materialinius veiksmus neatsakome

Jadvyga ir Petras JONUSAI
IESKOJIMAS
G. Lapinskaitė ieško Ald. Valytės bei pažįstamų. Rašyti šiuo adresu: G. Lapinskaitė, Bonkshotel, Hällefors, Sweden.

Noriu susirašinėti su Lietuvaite 25—30 metų amžiaus. Tikslas vedybos. Rašant įdėti foto. Paslaptis garantuota. Į rimtus laiškus atsakysiu visoms ir foto gražinsiu. Pageidauju rašyti oro paštu. Šiuo adresu: Zignas Kaurė, C. Herrera 287 Buenos Aires (33) Rep. Argentina.

Dar šandien užsisakyk LIETUVI!

DĖMESIO LIETUVOS ISTORIJS PRENUMERATORIAMS IR SUINTERESUOTIEMS!

Pranešama gerb. prenumeratorių žiniai, kad veikalas galutinai užbaigtas spausdinti ir šiuo metu rišamas. Prenumeratoriams skirtieji (numeruoti) egzemplioriai bus pradėti siuntinėti gegužės 10—14 dienomis. Siuntinėjama bus pinigų gavimo tvarka. Asmens, kurie pakeitė savo adresus ir apie tai leidyklos nepainformavo, prašomi skubiausiai tai atlikti, kad galima būtų išvengti bereikalingo siuntinėjimo. Laisvam pardavimui liko tik keli šimtai egzempliorių. Šiuo veikalu suinteresuoti gali jį dar užsisakyti ligi gegužės 31 d. prisiunte leidyklai 25,- DM. Išperkamuju mokesčiu veikalas bus siunčiama tik gavus 10 DM avansą. Po minėtos datos likusieji egzemplioriai bus paskirstyti kituose kontinentuose gyvenantiems tautiečiams, kurie dėl įvairių priežasčių veikalo negalėjo užsiprenumeruoti, o leidykla galutinai likviduosis.

Leidykla PATRIA
Fellbach bei Stuttgart
Beethovenstr. 5.
Tel. 50726 ir 50509.

Vizos Kolumbijos konsulate Frankfurte

Šių tautiečių vizos yra pasiūstos Kolumbijos Konsulatan Frankfurt a. Main. Numeris 2560/206 del 18 de abril de 1950:

Justinas Leščinskas, ūkininkas. Munsterlager Romanas Mackanis, žmona ir du sūnūs, DP DP Camp Diez (Lahn)
Vladas Urbstavičius, 8724 Lab. Serv. Co Stuttgart-Moehringen
Juozas Garska, 8724 Lab. Serv. Co. Stuttgart-Moehringen
Pranas Janulevičius, Augsburg-Hochfeld Bl. 16
Juozas Levickas, Augsburg-Hochfeld
Vladas Stanavičius žmona ir du sūnūs, Kempten (Allg.) Lit. DP Camp
Vladas Biržietis, Schloss Elman. Mittenwald, Obb. (Jam yra pareikalautos dvi vizos: pirmoje jis yra pažymėtas kaip ūkininkas, o kitoj kaip inžinierius. Pas konsulą pažymėti, kad jis yra inžinierius.)
Zigmantas Sipaila žmona ir sūnūs, Stuttgart-Moehringen
Morta Povilaitytė, Stuttgart-Moehringen
Martinus Pipiras, Münster (Lager No. 1 A. R. S. 3 B. A. D.)

Stepas Kupris, Münster
Juozas Kupštyš žmona ir vaikas, Münster
Vladas Trakimas ir žmona, Würzburg DP Camp 1-14
Pranas Radzevičius, ūkininkas
Vincas Samulionis, Schw.-Gmünd, Bismarck-Kaserne
Jonas Penkaskas ir žmona, Augsburg-Hochfeld
Vytautas Juchnevičius žmona ir sūnūs, bei Hegedorn, Kuhstr. 13, (21a) Blomberg-Lippe
Stepas Opermanas ir žmona. b. F. Januschewski (21a) Post Mosebek, Oberschönhagen 22, Kr. Detmold-Lippe
Andrius Abaris, c/o Hornell Sisslomangaten 2 tr. 1, Upsala, Sweden. Pastarasis turi vizą taip pat Stockholmo konsulate. Pasirenka, kurią nori.

PABALTIJO C. K. SUVAŽIAVIMAS
Balandžio 28 d. Augsburgje - Hochfelde įvyko Pabaltijo tautinių bendruomenių centro k-tų suvažiavimas, kuriame dalyvavo latvių C. K. nariai dr. H. Klark ir Greizis, estų V. Ivask ir K. Trajal ir PLB krašto valdybos narys dr. E. Noakas.

LIETUVIS išėina kartą į savaitę — penktadienis. Atskiro numerio kaina — 0,75 DM, mėnesinė prenumerata — 3 DM. Užsienio prenumeratoriai, kurie negali apsimokėti Vokietijojejė markėmis arba atsiųsti po 7 tarpt. pašto kuponus mėnesiui už 1 egz. prenumeratą, laikraštį užsisako per LIETUVIO atstovybes užsienioose:

D. BRITANIJJOJE: Mr. J. Palšis, 10. Warrel's Terrace, BRAMLEY-LEEDS, England, Prenumeratos kaina 5 shil. mėnesiui.
JAV; Mr. Steponas Nasvytis, 4579 W 157 St., CLEVELAND, Ohio, USA, Prenumeratos kaina 0,50 dol. mėnesiui.
KANADOJE: Mr. K. Andriuskevičius, 5155 Bourbonniere str. Ap. 6, Montreal, Que., Canada. Prenumeratos kaina 0,50 dol. mėnesiui.
AUSTRALIJOJE: Mr. Jurgis Glušauskas, 35 Cator str., West Hindmarsh, Adelaide, S. A., Australia. Prenumeratos kaina 5 shil. mėnesiui.
BELGIJOJE: Mr. Stp. Paulauskas, 81/186, Paire du Horloz, TILLIEUR - LIEGE, Belgie. Prenumeratos kaina 26 fr. mėnesiui.